KORRESPONDENT
HANDLOWY, PRZEMYSŁOWY I ROLNICZY

Korrespondent Handlowy, Przemysłowy i Rolniczy, wychodzi dwa razy na tydzień przy Gazecie Warszawskiéj.

Dnia 18 Marca — Nro 22. — Roku 1843.

MAGISTRAT MIASTA WARSZAWY.

Stosownie do Reskryptu Kommissji Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych z dnia 17 Lutego (1 Marca) r. b. Nr 1265 (5716) podaje do wiadomości powszechnéj, że w skutku odniesienia się téjże Kommissji Rządowéj do JW. Ministra Sekretarza Stanu, JW. Minister Finansów w Cesarstwie z uwagi na pozycją 100 Taryfy, do wzajemnego handlu między Cesarstwem a Królestwem, wedle któréj wyroby gumalastyczne powleczone jedwabiem, bawełną lub jakimbądź innym materjałem, mają zapewniony wolny wstęp do Cesarstwa, zarządzić raczył, aby płaszcze bawełniane z bawełnianą podszewką, podklejone gumalastyką, i inne podobne przedmioty, przepuszczane były na zasadzie rzeczonéj pozycji za opłatą 6 0|0 wartości przedmiotu.

Warszawa 21 Lutego (4 Marca) 1843 roku.

Prezydent Graybner,

Sekretarz Jeneralny, G. Jabłkowski.

O FABRYKACJI FORTEPJANÓW w WARSZAWIE.

Mechanizm fortepjanów podobnie jak i mechanizm Pjanistów uczynił od lat dwunastu olbrzymie postępy; tak że odkąd nasi tak zwani romantycy, Fortepjan emancypowali, to jest uczynili go samoistnym, od Orkiestry nie zależnym instrumentem, co przez to osiągniętem zostało, że kompozytorowie na ten instrument śpiew z passażami połączyli, odtąd i fabrykanci fortepjanów gruntowniéj i mocniéj budują; tym instrumentom więcéj śpiewności i mocniejszy bas nadać umieją.

Niestety, tutejsze fortepjany dla tego po największéj części zagranicznym wyrównać nie mogą, że ich fabrykanci nie sztukę, ale wyłącznie sam zysk tylko mają na celu. Biorą zły materjał, to jest surowe drzewo, nieodpowiednią skórę, strony Norymberskie, które wprawdzie są dźwięczne, ale stroju nie trzymają; mechanika nie wydaje się dobrze pod palcami, oskurzenie jest nierówne, wymiary za małe, i w ogólności budowa skrzyni za słaba. Jakżeby one wydawać mogły tak piękny, mocny i pełnobrzmiący ton, jaki z małemi wyjątkami, w angielskich, paryskich, lipskich, wiedeńskich, berlińskich, a nawet wrocławskich fortepjanach znajduje się. Jak mogą strój trzymać zle zbudowane fortepjany?

Że zaś i w Warszawie znajdują się wyjątki, a nawet sławne, poczytuję sobie za przyjemność upewnić o tém tutejszą Szanowną Publiczność, pozwalając sobie zwrócić jéj uwagę na wyroby panów Zdrodowskiego i Zakrzewskiego, którzy pomiędzy lepszemi warszawskiemi fabrykantami fortepjanów niezaprzeczenie pierwsze miejsce zajmują. Fortepjany pana Zdrodowskiego odznaczają się śpiewnym, mocnym i równym tonem i doskonale strój trzymają, a to z tego powodu, że ten fabrykant do wyrobów swoich najlepszych zagranicznych, i krajowych patentowanych towarów używa. Poświadczyć to mogą osoby w bliższych stosunkach z panem Zdrodowskim zostające, a publiczność zaś w ogólności przekonać się o tém może udawszy się do jego fabryki. Fortepjany pana Zakrzewskiego odznaczają się mocnym i pełnym basem, co jest nader rzadkiem w fortepjanach z mechaniką wiedeńską. Oba są myślącemi artystami, mają ambicją i z tegoczesną do wysokiéj doskonałości posuniętą budowania fortepjanów sztuką, niemal równe czynią postępy.

Wreszcie mogę szanowną publiczność upewnić, że gdyby tu po londyńskich i paryskich cenach za fortepjany płacono, toby wyżéj wspomnieni panowie, podobnie doskonałych instrumentów dostarczyć mogli, a nadto miałaby publiczność zasługę wspierać ojczyste talenta i krajowe wyroby.

Zdaję się na bezstronne zamiłowanie i na bezstronną znajomość sztuki szanownych Pjanistów moich kollegów, spodziewam się, że sądowi memu przychylnem zdaniem swojem więcéj wagi dodadzą.

Karol Seymour Szyff.

Krótka wiadomość o wysuszaniu czystém i ciepłém powietrzem rozmaitych przedmiotów, a mianowicie mąki, przez Józefa Puternickiego byłego Sztabs lekarza, Technika Kommissji Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych.

(Artykuł wyjęty z Rocznika Gospodarstwa Krajowego Nr. 18 na rok 1843.)

(Dokończenie.)

Mąka warszawska przed niedawnemi jeszcze czasy, tak wielką miała wziętość, że ją do wielu miast znaczniejszych stołecznych wyprowadzano i drogo płacono; szkoda więc, że się nikt nie zajął tego rodzaju spekulacją, i dziś jeszcze przedsięwzięcie to zapewniłoby niewątpliwie znaczne dla przedsiębiercy zyski: bo przedaż mąki nierównie jest korzystniejszą od prowadzenia handlu zbożem, a zwłaszcza mąki tak wysuszonéj, która obok innych zalet i tę ma wyższość nad zwyczajnemi, że przy równéj wadze, większą ilość chleba wydaje.

Co się tyczy samego zachowania już wysuszonéj mąki, doświadczenie mnie przekonało, że mąka, która była w workach, po spieczeniu większą ilość chleba wydała w stosunku do téj, którą ubito w beczkach, a ponieważ takowa zarówno tak w beczkach jak w workach zachować się może; rzeczą jest jasną, że korzystniéj jest ją w workach konserwować! Obawa zaś łatwego przez worek przyciągania wilgoci, a ztąd psucia się mąki znika wtenczas, skoro się zwróci uwagę, że poczynające się zagrzewanie mąki w workach nie powstaje od brzegów worka, tylko od środka onego, co przekonywa, że takowa psuje się nie od téj wilgoci, którą przyciągnęła, lecz od téj, jaką wprzód w sobie zawierała. Wreszcie ubytek z powodu roztrząsania się czyli rozkurzania się z worka jest zupełnie mało znaczący, zwłaszcza gdy worek będzie z gęstego i nabitego płótna.

Cały ten opis okazuje, że główným celem, jaki miałem przy urządzeniu tego rodzaju suszarni, było wysuszenie mąki; jednakże przy téj sposobności pragnąłem się przekonać, w jaki sposób i innego rodzaju przedmioty wysuszyć się dają, i jak na nie tak ogrzane powietrze działać będzie, dla swéj przeto wiadomości robiłem następujące doświadczenia:

1) Pokrajane w kostkę lub w talarki średniéj grubości buraki, na płótnie w suszarni rozpostarte, zwykle w przeciągu godzin 48 wyschły. Gdy późniéj takowe nalewałem ciepłą lub zimną wodą, nabierały one znowu pierwiastkowéj grubości, i wydawały sok daleko słodszy i gęściejszy od buraków świeżych, równąż ilością wody nalanych, a po dłuższem kilkodniowem moczeniu, zamienił się ten słodki sok na kwaskowaty barszczyk, który po ugotowaniu w niczem się od barszczu z świeżych buraków nie różnił. Wysuszenie tego artykułu możnaby pod tym względem za korzystne uważać, ponieważ takowe da się urządzić na większą lub mniejszą skalę, w sposobie prostym i z niewielkiemi zabiegami. A że przez wysuszenie zmniejsza się znakomicie massa, bo zaledwo 1/5 część pozostaje, ztąd po zaopatrzeniu własnéj potrzeby, mógłby ten artykuł stać się przedmiotem handlu.

2) Wysuszałem zwyczajną kwaśną kapustę, z któréj 4 garcy zostawało funtów 2, takowa po wyschnięciu miała zupełnie postać tytuniu tureckiego, w gotowaniu potrzebowała nieco dłuższego czasu, smak miała prawie ten sam co przed wysuszeniem, lecz była nieco twardszą. Chcąc temu zaradzić, należało ją na noc nalać ciepłą wodą, z czego nabierała zupełnéj miąższości i w ugotowaniu była bardzo dobrą.

3) Probowałem wysuszać krajane na cząstki mniejsze i większe kartofle, lecz te po wyschnięciu, były zupełnie twarde, a późniéj w gotowaniu nie nabierały żadnego powiększania się ani miękkości; przeto wysuszenie onych w takim stanie, nie byłoby do użycia przydatne, sądziłem jednak żeby się i na to późniéj stosowny mógł wynaleźć środek, zgłębiwszy dokładnie ten przedmiot.

4) Wysuszałem w spore kawałki krajane mięso, zostawując przy niém drobniejsze kostki, a nawet i nieco łoju, przytém zachować należało tę ostrożność, aby ciągle prawie jednakowy stopień ciepła był utrzymywany, a nigdy niżéj 40. Z 10 funtów świeżego mięsa zostawało zwykle 4 funty, tak wysuszone mięso, dawało się w dobrym stanie przez parę miesięcy konserwować, po ugotowaniu takowego, był rosół smaczny, nieco do buljonu podobny, lecz nierównie smaczniejszy, samo zaś mięso więcéj łykowate i twarde, nie wiele smaku posiadające, jednakże dla zdrowych ludzi do jedzenia zdatne.

5) Wszelkiego rodzaju owoce a szczególniéj śliwki, jak najlepiéj się wysuszają, wprawdzie potrzebują one kilkodniowego w suszarni pobytu; lecz zatrzymują kolor i zapach swój naturalny, bez najmniejszego przypalenia, są zupełnie czyste i po ugotowaniu bardzo smaczne.

Na tém się kończą doświadczenia moje w przedmiocie suszarni, któréj urządzenie w niniejszym artykule jest opisane, przytoczone przezemnie fakta, przekonywają niewątpliwie, iż powietrze ciepłe i czyste, najstosowniejsze jest do wysuszenia, tak zboża i mąki, jakoteż wszelkich innych przedmiotów.

— Z Wiednia 22 Lutego. — Nowy regulamin opłaty pocztowego okazał dotychczas najpożądańsze skutki. Wiadomo bowiem że chciano w całéj monarchji zaprowadzić na wszelkie odległości tylko jedną opłatę od zwyczajnego listu grajcarów 6 (groszy 12), przez co taxacja podług odległości byłaby uchyloną i służba pocztowa za ciężar całą monarchją obejmującą uważana. Dla uniknienia jednak znacznego deficytu ustanowiono na obręb 10 milowy 6 grajcarów, a wszelkie inne odległości zredukowano tymczasowie z 14 na 12 grajcarów (24 gr.)

Środek ten okazał się tak pomyślnym, że po kilku miesiącach, Prezydent Hofkamery taxę najniższą 6 grajcarów do obrębu 20 milowego zastosował. Nie ulega żadnej wątpliwości, że pierwotna myśl z czasem zaprowadzoną zostanie; uznać trzeba, że taryfa aust jacka na kontynencie teraz jest najtańszą, bo list z Egry do Cattaro kosztuje tylko 12 grajcarów. Przez nową tę konwencję z innemi krajami Niemieckiemi ułatwiono nadzwyczajnie wewnętrzną komunikację i wszelkie frankatury i obliczenia z innemi krajami niemieckiemi, które do téj konwencji przystąpiły uchylone zostały.

TOWARZYSTWA ZABEZPIECZENIA ŻYCIA,

(Societies for the insurance of lives) (1)

(wyjątek z drukującego się dzieła p. Zubelewicza.)

(Ciąg dalszy.)

Towarzystwa zabezpieczenia życia urzeczywistniają w wyższym stopniu i w większym zakresie szczęśliwe skutki kass oszczędności, a podając dla każdego możność łatwego zapewnienia losu pozostałej po nim familji lub drogich mu osób, albo też losu własnego na późniejsze lata lub starość, niszczą dwie główne przyczyny nieporządków, jakie społeczność ucywilizowaną zakłócają. Ich bliższe poznanie i rozszerzenie zwróciłoby ku czynnościom właściwie użytecznym, bo ustalenie bytu na celu mającym, umysły zanadto zaprzątnięte próżnemi illuzjami, lub spekulacjami giełdowemi; pierwsze zawsze próżne zbyt często tylko za późno przez nas samych za takie są uznane: drugie więcéj od przypadku niż wyrachowania zależne, jeżeli bogactwo zrządzają, to zawsze ruiną drugiego nabyte. Towarzystwa zabezpieczenia już od wieku przeszło w Anglji istnieją i najwięcéj są rozszerzone, do 70 ich tam liczą. Na stałym lądzie w nowszych dopiero czasach je zaprowadzono; i tak w Paryżu 3 zaledwo w ciągu ostatnich lat 20; w Niemczech 8 od lat 10, jak w Gotha, Lipsku, Hanowerze, Berlinie, Wiedniu, Trjescia, Munich i w Lubece; w Peterzburgu jedno od roku 1835; nadto w Belgji, Holandji i Danji.

Życie człowieka ma często dla innych wartość kapitału, zabe pieczyć więc je dla nich, jest to tyle co wynagrodzić stratę materjalną przez ustanie jego zrządzoną, czyli zapewnić im kapitał przy tém ustaniu wypłacalny. Gdy zaś z niczego nic nie będzie, kto więc swoim następcom kapitał pewny zostawić czyli zabezpieczyć żąda, musi opłacić wartość jego teraźniejszą podług prawdopodobnéj długosci swego życia obrachowaną, albo jednorazowo, albo w kilku lub kilkunastu rocznych ratach, albo co najczęściéj się zdarza w składce dożywotniéj. I tak towarzystwo osobie 30 letniej, chcącéj opłacać z początkiem każdego roku w ciągu swego życia 249, jako składkę czyli premium, zapewnia 10 000 wypłacalne po jego śmierci, jego dzieciom lub następcom. Do zebrania tej summy osoba powyższa potrzebowałaby lat 30, przez które z początkiem każdego roku składaćby musiała 249 na procent od procentu, gdy tymczasem przy pomocy umowy assekuracyjnéj, chociażby umarła przed tym terminem w kilka nawet dni po opłacie pierwszéj składki, już pozostawia dla familji całe 10,000. Stratę ztąd wynikłą dla towarzystwa wynagrodzą przez swe składki dłużéj żyjący nad liczbę lat, która obrachowaniu tychże składek służyła za zasadę. Położenie więc korzystniejsze dłużej żyjących z mniéj korzystnem krócéj żyjących jest zrównane. Przy podobnéj umowie 35 letni opłaca corocznie składkę 284: 40 letni 328; 50 letni 466; 60 letni 713 i t. d. Im starszy tym więcéj; gdyż bardziéj jest uległy śmierci. Opłaty zabezpieczenia jednorazowe dość rzadko się trafiają, w kilku zaś lub w kilkunastu równych ratach, częstszemi teraz szczególniéj w Anglji się stały, gdzie zabezpieczony przez umówioną liczbę lat pewną składkę opłaca, jeżeli żyje, zwykle przez 5, 10, 15 lub 20 lat, po których upływie żadnéj już składki nie wnosi, chociaż summa zabezpieczona płaci się po jego śmierci, kiedykolwiek ta przypadnie. Znaczniejszą wprawdzie jest w tym razie składka, niż przez całe życie wnoszona, lecz jako we właściwym czasie czynnego życia przypadająca, może być łatwiejszą do ponoszenia; zawsze zaś jest zależną od liczby lat, z których większością jest mniejsza. Osoba np. 40 letnia za 100 f. szt. płatnych po jéj śmierci, płaci przez 5 lat po 12 f. 10 szyl. 9 pensów; gdy zaś składki przez 20 lat wnosić zobowiąże się, opłaca tylko rocznie po 4 f. 5 szyl. W każdym z tych razów, opłata jest stała jednakowa, niektóre towarzystwa zrobiły ją rosnącą lub malejącą (ascending or descending premium), podług tego jak zabezpieczony, sądząc iż jego dochód z czasem zwiększać się lub zmniejszać się będzie, jeden lub drugi gatunek składki za dogodniejszy dla siebie uważa. Rosnąca zwiększa się przez czas pewny np. przrz lat 20 co 5 lat, do pewnéj składki, którą już potem przez całe życie opłacać potrzeba. Malejąca przeciwnie, zmniejsza się wprawdzie podobnie przez lat 20, lecz już po tych upływie zupełnie ustaje (2). Wszelka podobna umowa, assekuracyjna jest korzystną dla każdego, a szczególniej

---

(1) Dzieło p. Zubelewicza, w podobnym sposobie do wyjątków z opisu Anglji tu zamieszczonych, obejmować będzie opis długu publicznego papierów i i instytucji kredytowych Ameryki północnéj, czyli Stanów Zjednoczonych, Austrji, Belgji, Francji, Hamburga, Hollandji, Polski, Pruss i Rossji.

(2) Składka rosnąca np. przez Agricultural life society od 20 letniego pobierana za 100 f. szt. zabezpieczonych jest następna:

przez pierwsze 5 lat po	1 f. szt.	4 szyl.	5 pensów	
— drugie —	1 —	8 —	9 —	
— trzecie —	1 —	12 —	7 —	
— czwarte —	1 —	16 —	8 —	
przez resztę życia	2 —	1 —	10 —	

Składka malejąca z Argus life society pobierana jest:

przez pierwsze 5 lat po	3 f. szt.	5 szyl.	8 pensów	
— drugie —	2 —	9 —	3 —	
— trzecie —	1 —	12 —	10 —	
przez ostatnie 5 lat	— —	16 —	5 —	

dla tych, których majątek cały jest zajęty w pensji przywiązanéj do urzędu, w dochodzie dożywotnim lub też w zarobku z jakiéj profesji, a którzy chcą zabezpieczyć po sobie los familji, wynagrodzić zasługi osób bez uszczudlenia tego co familji pozostawiają, lub ustalić los tych, których utrzymanie od ich życia zależy i t. p.

Zabezpieczenie życia nie tylko dożywotne ale terminowe być może. Przy dożywotnem summa zabezpieczona opłaca się ze śmiercią, lecz tylko naturalną, zaassekurowanego; przy terminowem albo na czas krótki towarzystwo zobowiązuje się ją wypłacić, gdy zabezpieczony w ciągu 1, 2, 3 do 10 lat oznaczonych w umowie umiera. Jeżeli pozostaje przy życiu, wówczas traci składki opłacone, które już z téj przyczyny mnie sze być muszą. Składki te zawsze od wieku zabezpieczonego zależe, tém większe są jeszcze, im więcéj lat zabezpieczenie się ciągnie, gdyż z długością czasu wzrasta zarazem i prawdopodobna możność śmierci. Assekuracja terminowa zbyt częsta w Anglji nadaje więcéj pewności życia, towarzystwo bowiem szczególniéj przy znaczniejszych nieco summach, z własnego interesu tajemną opiekę rozciągać musi i odwracać ciosy, któreby skrócenie podobnie zabezpieczonego życia sprawić mogły. Przy pomocy téj assekuracji człowiek ze zdolności przemysłowych i z prawości znany, niszczy jedyną przeszkodę, jaka w obawie jego śmierci znajdować się mogła. przy zaciąganiu pożyczki do ważnego przedsięwzięcia służyć mającéj, a którą z właściwych zysków po kilku latach dopiero ciągnąć się mogących, oddać się spodziewa. Zabezpiecza on swe życie na tę liczbę lat za summę równą pożyczonéj, np. na lat 5 za summę 10,000; powiększa wprawdzie procent od niéj należny opłatą coroczną składki 199, gdy jest czterdziestoletni; lecz los swój jedynie od tego za leżący nadal ustała, a oddając w zastaw wierzycielowi dowód zabezpieczenia (police, the policy of assurance) już go tém samém i na przypadek swéj śmierci zaspakaja.

Zabezpieczenie może być nietylko na jedno ale na łączne życie, gdy dwie osoby, dopóki razem żyją, opłacają corocznie towarzystwu stósowną składkę, i jedna z nich otrzymuje przy śmierci drugiéj summę zabezpieczoną. Dwaj małżonkowie np. z których mąż jest 30 letni, żona 20 letnia, mocą opłaty składki 378 corocznie podczas swego łącznego życia, zabezpieczają 10 000 na przypadek jednego z nich śmierci, osobie drugiéj z małżeństwa dłużéj żyjącéj. Może być wreszcie zabezpieczenie na przeżycie, gdy jedna osoba assekuruje swe życie na korzyść drugiéj, która otrzymuje summę zabezpieczoną wtedy, gdy pierwszą przeżyje. Jeżeli zaś śmierć jéj prędzéj następuje, towarzystwo jest wolne od wszelkich zobowiązań. Mąż np. 30 letni zabezpiecza swe życie dla żony 20 letniéj za summę 10,000, przy opłacie rocznéj 212. W ostatnim razie najczęściéj zamiast kapitałów pozgonnych pensje cyli renty dożywotnie zapewniać jest zwyczajem. W Anglji podobny gatunek zabezpieczenia jest zbyt upowszechniony. Wyjąwszy wysoką arystokracją, która pogardza tą tranzakcją finansową, nie ma prawie małżeństwa, w któremby życie męża na korzyść żony nie było zabezpieczone, za dość znaczną summę jednorazowo lub w rencie dożywotniej opłacaną, a która przypada żonie w dziedzictwie, jeżeli mąż przed nią umiera. W Niemczech zakłady to jedyne zabezpieczenie majace na celu, są także bardzo liczne, i z końcem już wieku przeszłego powstały pod nazwiskiem; Kass dla Wdów (Wittwe kasse); najpierwsze jednak z przyczyny złych obrachowań upadły, gdy przy małych składkach dość znaczne summy zapewniały. Jedną tylko kassę Berlińską (die ältere Berliner Wittwen kasse), gwarancja rządu od upadku uwolniła. Przy zbyt mocnem w początkach o ważności tych kass przekonaniu, samych nawet robotników do podobnych assekuracji przy ożenieniu nietylko zachęcić ale zmusić chciano; aby tylko od zawczesnych małżeństw wstrzymani i do oszczędności tyle koniecznej wzwyczajeni gminy od ciężaru pochodzącego z utrzymania ich wdów i sierot uwolnili. Krug doradzał za najlepszy środek do zniszczenia ubóstwa, aby tym tylko żenić się dozwolono, którzyby swoim żonom pensją pośmiertną 30 talarów zapewnić mogli i którzyby na każde dziecko. składkę pewną do kassy sierot (Waisenkasse) wnosić byli zmuszeni. Lecz czyliż utrudnione tak małżeństwa na moralny a tém samém i dobry byt kraju szkodltwie nie działały?

(Dalszy ciąg nastąpi.)

KURS GIEŁDY WARSZAWSKIEJ.

Dnia 17 *Marca* 1843.		żądają R. s	żądają k.	dają R. s	dają k.
1. WEXLE.					
Berlin 100 talarów	2 M.	92	70	—	—
Gdańsk 100 talarów	2 M.	92	40	—	—
Hamburg 300 m. k.	2 M.	141	—	—	—
Londyn fun. sterlin.	3 M.	6	39	6	37
Lipsk 100 talarów	2 M.	—	—	—	—
Moskwa 100 rub. sreb.	1 M.	99	25	99	—
Petersburg ditto	1 M.	99	50	—	—
Paryż 300 franków	2 M.	75	—	—	—
Wiedeń 150 zł. reńskich	2 M.	96	30	96	—
Wrocław 100 talarów	2 M.	—	—	—	—
2. MONETY.					
Rossyjskie Imperjały		—	—	—	—
Holend. dukaty nowe		—	—	—	—
ditto stare ważne		—	—	—	—
Frydrychsdory Pruskie		—	—	—	—
Rossyjskie assygnaty		—	—	—	—
Austrjackie bilety bankowe za 150 złr.		—	—	—	—
3. PAPIERY.					
Listy zastawne białe, daw. bez kup. (*)					
ditto ditto nowe		*14	76	—	—
Obligi skarbowe na zł. 1000		—	—	—	—
Obligacje cząstkowe na zł. 500		—	—	—	—

Wart.ść kuponu kop. 14 1/6.